

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

IVO GAJIČ, članska številka DBS 207, 50. klasa ŠROP Bileča

SPOMINI V. DEL

14.06.1976 – 16.07.1976

Avtovac, 14. junij 1976

Eh, pisma od doma prihajajo dokaj neredno, pa ne zato ker mi žena ne bi pisala, ampak kljub lepemu rumenemu nabiralniku, ki pa služi, da vanj mečemo svoje umotvore, ne služi tudi temu, da bi se v njem nabirala prispela pošta. Pa saj moram priznati, da tudi sam nisem ravno razpoložen za pisanje, ampak tu pa tam se mi le posreči zapisati nekaj besed.

Fajn je, da žena ne živi v bloku in v strnjenem naselju, tako da s sinom te lepe dneve preživljata na travniku ob hiši. Dekica, nekaj za papat in za pupat pa seveda obvezna skripta in kup igrač, a kaj ko sina veliko bolj zanimajo skripte kot pa igrače. Že takrat je kazal, da iz njega še nekaj bo 😊

Včeraj so pokosili travo in zrak izjemno lepo diši po pokošeni travi, prav skušam si tu med tem kamenjem pričarati ta vonj.

Igor ni več dojenček, ki bi le spal in jedel, zdaj že raziskuje okolico in povzroča ženi kup težav. Leze po vseh štirih in se že tudi poskuša postaviti na noge, nenehno ga mora paziti, da ji kam ne uide. Ravno včeraj ga je dala v posteljo in šla obesit plenice. Ko se je vrnila, je bil kavč, čeprav ga je zavarovala, prazen. Mulc je šel čez pregrado, zmetal stran povštre in se odpravil na potep po stanovanju. Tudi oblači ga ne kot dojenčka. Iz vrtca so ji sporočili, da ga v jasli še ne morejo sprejeti, to pa je že problem, saj bi morala na prakso, pa junijski izpitni roki se tudi kar vrstijo. No moram jo kar pohvaliti, čeprav nima avta in nisva ravno v mestu, računalnikov in interneta pa tudi še ni, se kar lepo znajde. Ni mi sicer jasno kako, ampak ji od tu kjer sem itak ne morem pomagati.

Verjetno bi bili spomini iz tega logorovanja zelo zanimivi, ampak na žalost tudi zaradi pogojev nisem bil ravno pri volji, da bi si jih zapisoval pa tudi domov sem pisal bolj poredko, tako da je mnogo tega šlo v pozabo, ampak nekaj pa je le ostalo. Vsako jutro vstajanje ob petih, potem pa vseskozi neke vežbe, vse tja do poznega večera.

Ne počutim se ravno najbolje, vseskozi me preganja nek prehlad, ampak kot to običajno rešujejo v vojski – doza penicilina z extencilinom. Je pa težava, ker mi je bolničar očitno pri dajanju injekcije poškodoval neko mišico in mi je noga kar malo odveč.

No, včeraj smo bili na izletu na Tjentištu, kjer smo se nekoliko bolj podrobno spoznali s potekom pete sovražne ofenzive. Skušal sem se uživati v tiste okoliščine a mi ni in ni šlo. Neverjetno kaj vse človek zmore, neverjetno da lahko lačni, neprespani, utrujeni, slabo oboroženi, oblečeni in obuti, uspešno parirajo mnogo številčnejšemu in dobro oskrbovanemu nasprotniku.

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

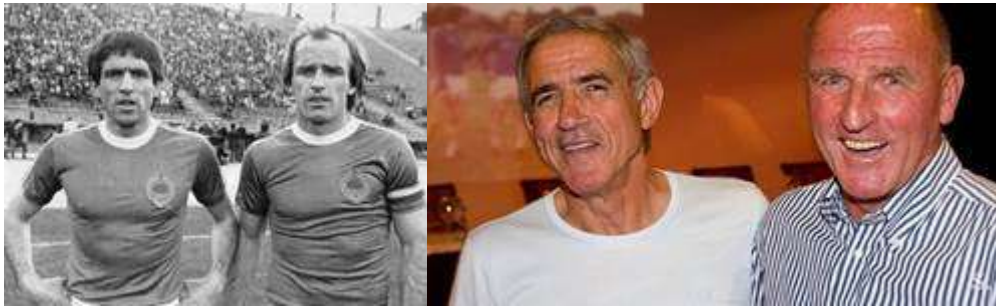
(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Aja in včeraj sem se komaj izognil požarstvu ravno v času, ko so naši igrali proti Nemcem – dve škatlici cigaret naj bi me to stalo, a mi jih je kolega ki me je zamenjal odpustil, saj je vedel koliko mi nogomet pomeni.

Za vse, ki se spomnite – bil je to verjetno NAJBOLJŠI polčas naše reprezentance. Naši so Nemce povsem nadigrali in to v prav vseh elementih nogometne igre. Z goloma Popivoda in Džajića so naši odšli na odmor s prednostjo 2:0, potem pa velik preobrat – najprej izenačenje, v podaljških pa Vojvođanski Nemec Dieter Mueller in 4:2.

No, jutri si moram izboriti vsaj to, da si bom lahko v miru ogledal tekmo proti Nizozemcem a ne kaže najbolje.

Popivoda ⚽ 19' Flohe ⚽ 64'
Džajić ⚽ 30' D. Müller ⚽ 82' ⚽ 115' ⚽ 119'

Bileća, Avtovac 20. junij 1976

Žena in sin sta se izognila slabemu vremenu in sta se odpravila k njeni mami na morje. Sonce, čisto nekaj drugega kot v deževni Ljubljani, voda pa topla, skorajda mlakuža. Igor je prav užival, nobenega strahu pred morjem ni pokazal, a ko ga je hotela žena namočiti celega, se je je oprijel kot klop in je ni hotel izpustiti. Škoda, da zaradi njene prakse ne moreta ostati ves mesec. Sicer pa je malček ješč in kar je najhuje, najraje ima zelenjavne juhice, ki pa niso ravno po ženinem okusu, ampak kaj češ, se prilagaja. Odkril je tudi tekoče stopnice v Nami in sedaj se, če le imata možnost, kot dva obsedenca vozita gor in dol.

Mi smo včeraj spremljali tekmo z Nizozemci. Me je zelo presenetila reakcija zagrebških navijačev, ki je naše ob prihodu na igrišče pošteno izžvižgala. Dobro, izgubili smo proti Nemcem, ampak kakorkoli že – bil je to polfinale evropskega prvenstva in naši si teh žvižgov res niso zaslužili. Tekma je res ponudila vse, kar lahko nogomet ponudi, igra je bila lepa in napeta, padlo je pet golov in ne pozabimo, pred tremi dnevi smo igrali s svetovnimi prvaki, včeraj pa z drugo uvrščenim moštvom s svetovnega prvenstva. V rednem delu je bilo neodločeno 2 : 2, v podaljšku pa so Nizozemci dosegli gol za zmago. Od začetka do konca sta igrala tudi »moja« Oblak in Popivoda in bila sta med boljšimi.

Geels ⚽ 27' ⚽ 107' Katalinski ⚽ 43'
W. van de Kerkhof ⚽ 39' Džajić ⚽ 82'

Še deset dni logorovanja, od tega pet dni v Avtovcu, potem pa »pokretno logorovanje.« Danes je bil izjemno zanimiv dan. Spravili smo se k reki, no bolj primerno bi bilo k potoku in prali hlače in srajce. Prali in lovili neke male rakce, ki jih je bilo zares vse polno. Nalovili smo

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

jih zares veliko in razmišljali kako si bomo pripravili slastno kosilo, toda nihče od nas ni vedel kako jih je treba pripraviti, pa smo jih spustili na prostost.

Ah, da, včeraj smo odšli v Bilečo in se po dvajsetih dneh spet pošteno okopali. Najbrž ni treba razlagati kako smo se počutili, a kaj ko smo že popoldne imeli neko vajo pa smo bili spet polni blata. Zato smo ta potoček v popolnosti izkoristili in se kljub zelo mrzli vodi spet skopali. Če že ne prostovoljno pa z veliko pomočjo sotovarišev. Bili smo kot otroci, porivanja v vodo in tunkanja je bilo več kot preveč. Po kopeli smo vzeli šotorska krila, polegli in uživali na vročem soncu. Do popolnosti je manjkalo le kako hladno pivo. Sicer pa, saj ga imajo tudi v kantini, a kaj ko je mlačno in skoraj neužitno, hladilnikov pa ni.

Najhuje je, ker tu v Avtovcu nisem našel trafike in torej tudi ne časopisov, pa berem neke Laso romane.

Učenja ni ravno veliko, čeprav se izpitni roki naglo bližajo, zato pa je toliko več praktičnih vaj. Včerajšnji dan ob potoku je bil neke vrste odklop, sicer pa dokaj naporno delamo od jutra do večera, ampak kaj češ, tudi to bo minilo. In to kar kmalu, saj se resnično bliža konec našega šolanja.

Bileća - Avtovac, 26. junij 1976

Sinoči sem ženi napisal krajše pismo, ker ne vem kdaj se ji bom lahko spet oglasil.

Pol šestih zjutraj, vse je v neredu, vsi nekam hitijo, čutiti je nervozo. Čez eno uro gremo na pokretno logorovanje. Šest dni pešačenja (kaj pa naj bi pehota drugega počela), vmes pa bomo izvajali različne vaje. Naporno a verjamem, da tudi zanimivo. Šest dni spanja na prostem ali pod šotorskimi krili, oblečeni in v škornjih pa tudi s kakimi nočnimi vajami in stražo, tako da bo spanja bolj malo. Čutarica vode na dan tako za pijačo kot za britje in umivanje ter pranje. Pa seveda suhi obrok iz ratnih rezerv ☺. Težko bo ampak če so vzdržale generacije pred nami bomo tudi mi.

To je ta pokretni marš znan ne samo pri nas ampak tudi pri svetovnih vojaških šolah. Do konca je le še 19 dni, do konca moje vojaščine pa kljub temu še kar precej, menda okoli 150 dni. Ne vem zakaj, ampak tu v Avtovcu sem kar malo zanemaril tisto ceremonialno prečrtavanje datumov na koledarju.

Nimam navade, da bi si zjutraj privoščil kako pivo ampak sem med stvarmi našel steklenico in zavojček napolitank. Medtem ko drugi brezglavo dirjajo okoli, sem sedel na kamen, odprl pivo in grizljaj napolitanke. Pivo je bilo seveda mlačno. Sem povsem umirjen in čakam na komando o odhodu. Še zadnjič preverjam, če imam vse, čeprav sem to naredil že vsaj stokrat. Sicer pa – kaj bi lahko sploh pozabil? Stvari ni ravno veliko ampak za nahrbtnik kljub temu preveč. Težak je, saj je v njem praktično vse naše premoženje. Torej šest dni ga bom nosil in bil v največji meri odvisen od njegove vsebine. Nahrbtnik ter puško in opremo. Hvala bogu, breztrajni top ostane, puška pa je lažja od puškomitraljeza. Nič ne zavidam puškomitraljezcem.

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Bileća - Avtovac, 1. julij 1976

Pisem od doma že nekaj dni ni, mi pa se preganjamo po tem kršu kot pravi partizani. In tokrat sem se res odlikoval in bil celo pohvaljen. V bistvu zaradi spleta okoliščin, ampak ni slabo, ko te povabijo, da stopiš iz vrste in ti čestitajo vsi - od generala do komandirja voda. 😊

V sklopu tistega znamenitega marša iz Avtovca v Bilečo smo imeli vežbo če se prav spomnim četa u napadu, vod u odbrani. Mene je glede na to, da smo imeli že kar nekaj časa suho hrano /suvi obrok iz ratne rezerve JNA/ mučila konzerva ČUFTE U PARADAJZ SOSU, ki je bila mrzla skrajno neužitna, ampak če si jo pogrel je bila pravzaprav kar okusna.

Določili so me za povezavo med vodom in vodstvom vaje in moral bi odnesti neko sporočilo, kaj pa vem kakšno, valjda da smo pripravljene ali kaj. Ocenil sem, da bo tistih nekaj minut, ki jih bom ukradel oziroma pridobil z nekoliko hitrejšim korakom ravno dovolj da uresničim svojo željo. Tako zelo se mi je mudilo nabrat nekaj dračja in na njem pogreti konzervo, da sem preslišal KJE naj bi imeli REZERVNI POLOŽAJ. Sporočilo sem predal in si pred povratkom nazaj zakuril, v miru pojedel, potem pa SMOLA - ko sem se vrnil mojega voda NI BILO NIKJER. Kaj zdaj?

Blodil sem po hosti, iskal rezervni položaj in se v trenutku znašel med PLAVIMI - z barvnimi trakovi smo namreč označevali kdo so gud gajs in kdo bed gajs - agresorske barabe. Nekako sem se potuhnil in ko je horda sovražnikov odpekotala mimo mene, ki sem bil jasno gud gaj, označen z rdečim trakom, sem pričel z iskanjem rezervnega položaja, spregledal pa sem kamarilo visokih oficirjev, ki je kontrolirala in ocenjevala potek vaje. Med njimi je bil tudi komandant bataljona major Ljubičić.

"Šta ćeš ti ovde," me je nahrulil, "da mi se nakon vežbe odma javiš na raport." Za tiste, ki se ga spomnite iz mojih prejšnjih pisanj veste, da je bil majhen a zato toliko bolj koleričen.

"Spizdil" sem, kot so me nosile noge in po nekem srečnem naključju naletel na svoj vod

TODA.... Zasedli so položaje, pričakovali napad, plavi pa so jim prihajali s hrbta. To sem takoj sporočil komandirju voda, ki je ukazal "pregrupisanje" in imeli smo ravno prav časa, da smo pripravljene pričakali sovražnika in ga zmleli.

Sledila je analiza vežbe, bili smo postrojene, komandir voda me je pred vsemi javno pohvalil, stopil sem iz stroja, bil deležen številnih čestitk kontrolorjev, major Ljubičić pa je ob stisku rok skozi zobe iztisnil nekaj v smislu "mamicu li ti....."

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Evo, KONZERVA ČUFT V PARADAJZ SOSU - POGRETA, NE HLADNA - je prispevala k ŠE ENI ZMAGI NAD AGRESORJEM. Na raport mi pa ni bilo treba. 😊

Bileća, pokretni logor, 4. 5 in 6. julij 1976

Moja dva sta bila na Škofijah in sta uživala, ampak se je žena zaradi prakse morala vrniti v Ljubljano, Igor pa je ostal pri babici. Ne dela v tovarni ampak v Avtomontažinem salonu avtomobilov Alfa Romeo in MAN nasproti hale Tivoli. Prišla je ravno ob polletnem obračunu, tako da ji dela zlepa ni zmanjkalo, ji je vsaj čas hitreje mineval, ampak to je prvič, da je ločena od sina in to zelo težko prenaša. Zdaj, ko je pogruntal, da se lahko plazi po vseh štirih se niti ne trudi, da bi se postavil na noge, je pa hiter kot vrag, tako da ga žena komaj dohaja. Čez dobra dva tedna bo mali dopolnil eno leto in je bogatejši še za dva zobka tako da jih ima že devet. Moram si nekaj izmisliti, da bi lahko vsaj za en dan skočil v Ljubljano a ne vem kako mi bo to uspelo, saj bom ravno takrat enkrat že v prekomandi. Najbrž bo težko, ampak upanje vedno obstaja. Še zlasti sem vesel, ker bomo ta prvi rojstni dan lahko praznovali v novem stanovanju, saj je po vseh teh mesecih čakanja žena končno dobila ključe. Res, da bo še prazno a kaj potem.

No ja, zaenkrat sem še na pokretnem maršu, ki pa se tako kot moje šolanje bliža h koncu. Ostanete ti lepe stvari, na slabe pozabiš.

Tako me je šele knjiga Vasje Butine BILEČANEC VASJA spomnila na dogodek, ko sem si dejansko želel, da bi kar umrl.

Bilo je to tik pred koncem pokretnega logora na poti od Avtovca do Bileće. Malo pred tem smo se ukvarjali s helikopterskim desantom. Tisti, ki tega ne da skozi ne ve kako je, ko se podiš po hostah, hribih in dolinah, iščeš, tečeš in ko sešteješ vse kilometre se jih nabere za nekaj ducatov.

Potem pa pot proti nekemu selu Crkvice. Še zdaj ne vem in nisem nikoli ugotavljal, bom pa zdaj - ali so to tiste Crkvice, kjer naj bi po statistiki padlo največ dežja na kvadratni meter. Tudi če niso – takrat ko smo bili tam je lilo kot iz škafa.

Pred tem pa SONCE. Žgalo je kot sam vrag. Vode dobiš za eno samo čutaro in s to vodo se moraš odžejati, se umiti, obriti, z njo oprati menažko.... prav previdno sem ravnal s to vodo, bila je preveč dragocena. Kot v puščavi, od časa do časa sem naredil požirek, največkrat pa še tega ne, sem si samo ovlažil jezik.

Kolega iz voda, ki je imel nenehne težave in je njegov položaji visel na nitki. (šole potem res ni končal in je pristal v »mešovito nastavni četki«, ki je servisirala nas pitomce). Bil je res dobra duša, z otoka Korčule, ampak – že od samega začetka šolanja, če je lahko kaj narobe šlo, je šlo njemu zagotovo. Trudil se je, ampak.... Med tistim desantom je izgubil remnik od

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

puškomitraljeza in to je bil spet razlog, da se je komandir voda spravil nanj. Da bi ga nekako izvlekel, sem rekel, da sem remnik izgubil jaz in jasno da sem takoj pokasiral. »E onda češ ti da ga nosiš,« je ukazal komandir.

Z ihto sem prijel tistega šarca, ki ga je že z remnikom težko nositi, brez njega pa ni druge kot direktno na rame. Prve kilometre so se mi kolegi ponujali za pomoč ampak NE, ihta je bila prevelika. Po kakih šestih ali sedmih kilometrih hoje pa je postajalo vse huje. Če sem ga dal na desno ramo, me je bilo že strah kaj bo ko ga bom prestavil na levo – obe rami sta bili ožuljeni in razboljeni. S pogledom sem takrat iskal oči kolegov, ampak – ali so pogledali v tla, na levo, na desno, skratka stran od mene – seveda vsak je imel probleme sam s seboj. /takrat sem dojel – če se ti kdo ponuja za pomoč – sprejmi jo takoj, ne čakaj.

Sonce je žgalo, bili smo premočeni, vode je počasi zmanjkovalo, jaz pa sem imel svojo čutaro še vedno skoraj polno. Komandir voda je hotel biti motivacijski in je nenehno razlagal, da smo blizu cilja – samo još ono brdo - in ko logorja kar ni hotelo biti se je popravil – pa preko onog brda.....«

Potem pa znana hercegovska nagla sprememba vremena. Od nekod so se pojavili oblaki, temperatura je padla, pričelo je zoprnno pihati, dan se je skoraj stemnil, v hipu se je ulilo kot iz škafa. Bili smo premočeni kot miši in ko smo končno le prišli do logora smo morali iz šotorskih kril napraviti šotore.

Obsedel sem, bil sem popolnoma brez vsake volje, rame so bile razboljene in ožuljene do krvi.

»Evo vam krilo, ako hočete napraviti šator napravite ga, mene ostavite da crknem,« sem rekel kolegom. Res so ga postavili, zlezal sem vanj, si slekel letno uniformo iz nahrbtnika sem potegnil zimsko in se preoblekel. Bil sem suh in premraženost je minila kar mi je nekoliko popravilo razpoloženje. V tistem je dežurni oglasil, da je čas za večerjo. Bil sem lačen kot volk, ampak sem razmišljal kaj je bolje – biti lačen in premočen (še vedno je lilo kot za stavo, do kotla pa je bilo kakih tristo metrov) ali biti suh in na toplem. Odločil sem se za slednje.

Kako smo spali? Lahko si samo mislite – šotor iz šestih kril, v njem šest oseb, vsa oprema in vse orožje. Se obrne eden, se morajo obrniti vsi. To je bila verjetno ena mojih najdaljših noči.

Zjutraj smo nadaljevali s pohodom – vmes je bilo še nekaj vaj, kak atomski z desna, kak letalski napad..... in tam nekje proti večeru smo prišli do kasarne.

Zjebani do amena, AMPAK prek kapije je treba s strojevim korakom. Ne vem od kod smo zbrali tisto moč in energijo, tisti strojevi korak je bil menda najboljši do zdaj.

Večerja? A, ne še, dober vojak mora najprej poskrbeti za svoje orožje in svojo opremo. Pod nadstrešnico, čiščenje orožja in šele potem večerja.

Preklel sem orožje, vojsko, življenje, Bilečo, pa je stopil k meni komandir voda in rekel: »vidiš, ti misliš da ti je najgore a sad zamisli kako je bilo onima na Čemernu ili na Tjentištu pre 30 godina.«

Bil sem tiho, kaj pa naj bi rekel. Bili so to zadnji dnevi mojega BILEČEVANJA, zaradi uspeha sem imel pravico izbirati prekomando, odločil sem se za nadaljnje šolanje v Pančevu, na ta dogodek pa sem nekako pozabil.

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Se spomnite koliko ur smo preživel pod to nadstrešnico?

Bileća, sobota, 10. julij 1976

Ne morem verjeti, samo še štirje dnevi v Bileći.

Za nami so vsi izpiti, če se prav spomnim je bil zadnji izpit iz taktičke obuke. No, pa smo šli tudi čez to. Po povprečni oceni sem bil prvi v vodu in v četi in ne spomnim se natančno – sedmi ali osmi v bataljonu. Prekleta nastava gađanja in tisti šššsss sa četri minusa kapetana Momirovskega . Kako zelo lahko ena taka šestka zjebe povprečje. Pa nič hudega, ko sem prihajal se nisem ravno obremenjeval z uspehom, ampak učenje mi je v bistvu pomagalo, da je šlo vse skupaj hitreje. No ja, priznati moram, da sem imel tudi precej sreče.

V ponedeljek je razduživanje naoružanja in opreme. Nimam pojma kako bom šel skozi, manjka mi veliko tega, od pribora za čiščenje in šipke za PAP, čepa za zaščitno masko (to je tisti čep, ki smo ga odstranili, da smo lažje dihali kadar je bil kak atomski), do... ma saj niti sam ne vem kaj vse mi je manjkalo, spomnim se le, da je bilo tega kar precej.

Od kar smo se vrnili z logorovanja ni bilo več izhodov v mesto, pa smo se potikali po kasarni in med šotori, ker so se spalnice še vedno obnavljale, pili pivo, jedli napolitanke in lovili braun boju.

Žal mi je bilo za tista dva fanta, ki jima ni uspelo z izpiti, še zlasti zato, ker bosta očitno ostala v Bileći v mešovito nastavnoj četi, jaz pa sem imel Bileće čez glavo dovolj. In čeprav sem verjel, da je vse v zvezi z mojo prekomando urejeno in rešeno, sem se še vedno bal, da si poročnik ni premislil in da se je odločil, da me zadrži v Bileći. Kadar je nanesla beseda na to, se je le prizanesljivo smehljaj. Res, šele zadnji dan, čisto na koncu bomo zvedeli kam, meni pa se je zdela kombinacija da bi moral vse skupaj ponoviti grozna.

V torek bomo imeli »drugarsko večje«, v sredo na postroju bomo tudi uradno postali vodniki stažisti in zvedeli kam, v četrtek pa na kamione in proti Čapljini od koder bo šel vsak po svoje.

Na slikah - niti sam ne vem kaj vse mi je manjkalo in kako se mi bo uspelo "razdužit" .

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Bileća, ponedeljek 12. julij 1976

Noč iz nedelje na ponedeljek je bila zabavna. Ravno ko sem pomislil, da mi je uspelo zbrati vse potrebno za »razdužitev« sem pred jutranjim postrojanjem ugotovil, da mi manjka še več od tistega kar mi je manjkalo še sinoči. Očitno so bile ponoči na delu neke mračne sile.

Se pravi, da sem na »razduživanje« šel praktično gol in bos. Pregarjala me je le ena misel – koliko me bo vse to koštalo. Ampak končalo se je veliko bolje, kot sem si sploh upal pomisliti. Kolega pred menoj, ki se je že »razdužil« mi je v roke potisnil pribor za čiščenje puške in šipko, drugi čep za zaščitno masko, tretji spet..... tako da sem bil vsaj kar se materialnih stvari z vojsko vsaj za nekaj časa na čistem.

Vsem nam je v bistvu manjkalo veliko tega, ampak najpomembneje je bilo, da je po papirjih vse štimalo in vsi so bili zadovoljni.

Meho, četni starešina ki je bil izkušen star maček in je opravil že vrsto teh »razduživanj« je točno vedel kaj in kako in ni delal kakih posebnih težav. Že vnaprej je vedel, da se bo tudi naslednja generacija znašla podobno, kot smo se znašli mi. Malce težav sem imel le s puško, ki je bila 80 % nagrižena, ampak je hvala bogu v kartonu pisalo, da je bila taka že takrat, ko sem jo prevzel. In tako je bilo, da so papirji pokazali, da imajo vsi vse, dejansko pa so bile luknje iz generacije v generacijo večje in večje.

Dan je bil zelo vroč, nismo imeli kakih posebnih obveznosti, vsi smo čakali le še na sredo, ko bomo končno napredovali in na četrtek, ko bomo zapustili Bilečo.

Bileća, torek, 13. julij 1976

14.12.1975 sem prišel v Bilečo. Ni bila to ravno neka moja želja, še več, razmišljal sem o tem, da bi vse skupaj preložil, ampak na vojaškem uradu za to niso imeli kakega posebnega posluha. Bil sem razočaran, ne le za to, ker je prišel dan, ko sem končno moral opraviti prestop iz civilnega življenja in doma pustiti dojenčka In ženo, ampak tudi zato, ker sem bil po prvotnem razporedu napoten v Zadar, zdaj pa na lepem Bileća za katero niti nisem vedel kje sploh je.

Še danes se točno spomnim kako je bilo, ko sem prestopil prag »kapije« ne da bi se resnično zavedal kaj vse me čaka. Na ploščadi so bili neki vojaki, ki so glasno komandirali sami sebi NA LEVO, NA DESNO, NA LEVO KRUG....!

Svetovali so mi, da se pred vojsko ostrižem, a ni pomagalo, civilni frizerji so imeli očitno drugačna merila kot vojaški – torej najprej direkt »kod brice.« Potem zlaganje »civilke« in prevzemanje uniforme. Dobil sem jo, nekaj številčk preveliko in po protestu sarkazem četnega starešine: »Šta je, izigravao bi manekena? Nisi na modnoj pisti!« Pa sem našel nekega fanta iz Črne gore, ki mu je bila uniforma premajhna, jo zamenjal, ampak še vedno mi je bila za nekaj številčk prevelika. No, škornji so mi bili prav, to pa je bilo po mnenju četnega starešine najpomembnejše. (KASNEJE SE JE IZKAZALO KAKO ZELO PRAV JE IMEL).

Pot v spalnico. V njej trideset in še nekaj neznancev, s katerimi bom preživljal naslednjih sedem mesecev. Nekateri med njimi so se obnašali kot pravi veterani, čeprav so prišli le kak dan pred menoj. Na poligonu pod spalnico se je oglasila trobenta in nato ostro povelje: "GASI SVETLO! LAKU NOČ VOJSKO!"

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Šel bi domov, ampak mi očitno ni preostalo drugega, kot da se sprijaznim in da na koledarju prečrtam prvega od dni, ki me še čakajo.

Ko danes razmišljam o tem prvem dnevu se mi zdi kako zelo daleč je, ampak spomin je v bistvu še vedno zelo živ. Tako kot je živ spomin na dan, ko smo zaključili s to nesrečno Bilečo, na katero pa imam kljub vsemu lepe spomine. Razmišljam skozi kaj vse smo šli, da bi si na koncu našli tiste »čvarke« vodnika stažista. Od misije nemogoče do povsem realne situacije, ki jo bomo zvečer proslavili z velikim veseljem, pa tudi z žalostjo.

Živeti sedem mesecev s popolnimi neznanci s katerimi smo šli skozi dobro in zlo in postali pravi prijatelji. Kaj pa vem, ampak kakorkoli mi je že bilo hudo, sem bil hkrati tudi vesel in z zadovoljstvom a hkrati tudi s strahom sem pričakoval kam me bo zanesla pot za teh preostalih pet mesecev. Nekateri od nas so želeli ostati v Bileči, le da v nekoliko drugačni vlogi in želel sem si, da bi jim uspelo, meni pa kaj podobnega ni prišlo niti na misel – DOVOLJ JE BILO!

Res sem si želel v Pančevo. Po sedmih mesecih še dva meseca šolanja, čas tako hitreje teče, potem pa še trije meseci v »trupci« in CIVILNA HRANA!

Danes torej zadnjič spim v postelji v sobi, ki mi je teh sedem mesecev bila drugi dom, s tovariši s katerimi sem šel skozi dobro in slabo.

Na slikah: Vstopil sem skozi to "kapijo" in pogled na kasarno.

Bileća, torek, 14. julij 1976

Včeraj sem napravil dve napaki. Napisal sem: »danes torej ZADNJIČ spim v postelji in v spalnici, ki mi je teh zadnjih sedem mesecev pomenila drugi dom....«

Prva napaka: Ni bilo zadnjič ampak predzadnjič, ker v prekomando odhajamo šele jutri.

Druga napaka: Nisem spal ne v svoji postelji ne v svoji spalnici, temveč v velikem šotoru na pisti, ker so spalnice še vedno prenavljali.

No, kakorkoli že, to noč pravzaprav kakega posebnega spanja niti ni bilo. Vsi smo z nestrpnostjo pričakovali napredovanje in še bolj nestrpno odločitev o tem kam nas bodo poslali po šolanju.

Čeprav sem imel bistveno več časa pa sem nekoliko zanemaril pisanje in se moram zdaj res iz glave, ki pa ni več ravno mlada in spomin ni več tak kot je bil spomniti kako je bilo na tem »drugarskem« večeru. Najbrž zabavno in radostno, zagotovo pa tudi žalostno. Sedem mesecev v katerih so se stakale neke tesnejše vezi vendarle ni malo. Veliko klepeta, verjetno

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

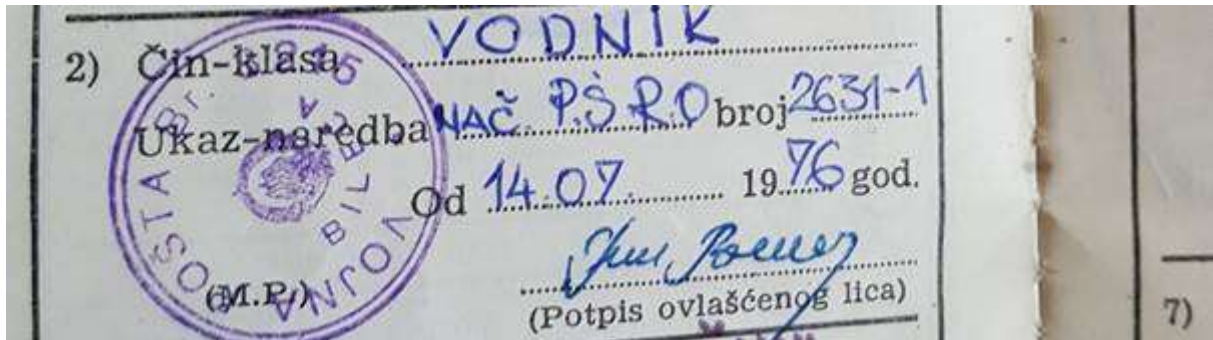
tudi kaka pesem, zagotovo pa tudi kakšna prešvercana flaška močnejšega. Mislim, da smo kar na nogah pričakali jutranje postrojavanje celotnega bataljona.

Spomnim se, da je bilo že zjutraj zelo vroče ampak kako pa naj bi bilo, saj smo bili vendar sredi poletja. Pozdravni nagovori in čestitke. Načelnik šole, komandant bataljona, komandirji čet, vem, da se je vsa ta govorniška ceremonija vlekla kot jara kača in še bolj dvigovala temperaturo. Nas je zanimalo samo eno: KAM?

No, prišel je tudi ta trenutek – branje prekomand. Za nas iz Slovenije so bile v bistvu zelo zelo neugodne, bolj ali manj na vzhod države: južna in vzhodna Srbija, južna in vzhodna Bosna, Makedonija, Kosovo, Črna gora – skratka še dlje od Slovenije. Do zadnjega sem trepetal, če se poročnik vendarle ni premislil in res se mi je odvalil kamen od srca, ko sem slišal: VOJNA POŠTA 5000 Pančevo in med izbranimi tudi svoje ime. Iz mojega voda smo odšli v Pančevo še Safet Krivošić in Izet Januzi, v Bileći pa so ostali Stanislav Slapar, Milan Rvović in Josip Stojković.

Popoldne smo verjetno najbolj koristno uporabili tisto znamenito iglo i konac iz kape, da smo si prišli ona dva rumena trakca. Najbolj pogoste besede med nami so bile: »druže vodniče, dovolite, da se obratim!« Seveda izrečene v šali, ampak samo tisti, ki so dali vse to skozi vedo kako težka in naporna je bila pot do teh dveh rumenih trakov.

Še vedno je veljala prepoved izhoda v mesto pa smo se v glavnem potikali po »krugu« saj je bilo v kantino zaradi velike gneče zelo težko priti, pa tudi piva je vse prehitro zmanjkalo. Nič, jutri odhajamo, pred nami je samo še ena BILEŠKA NOČ in poslednja BILEŠKA FEŠTA.

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Bileća - Čapljina - Beograd - Pančevo, četrtek – petek, 15/16 julij 1976

Žal mi je, da tudi o tem ključnem trenutku nimam zapisov, tako da spet deluje že zelo zbledel spomin.

Po včerajšnjem napredovanju je dan potekal predvsem v razgovorih o prekomandah in v zadovoljstvu oziroma nezadovoljstvu v zvezi z njimi. Moram reči, res so nas razmetali. Kolegi iz vzhodnega dela države se niso prav pretirano pritoževali, zato pa je bilo bistveno več negotovanja med nami iz zahodnega dela, ampak saj v bistvu je res vseeno, ali si 100 ali 1000 kilometrov od doma, domov itak ne moreš in ne smeš.

Brezdelje je v vojski najslabše, potikaš se naokoli in ne veš kaj bi s sabo in samemu sebi si odveč. Potikali smo se po »krugu« in čakali na kamione, ki nas bodo dokončno odpeljali do Čapljin. Ozkotirna čiro proga, po kateri so se nekateri od nas še pripeljali v Bilečo je bila namreč pred dobrim mesecem dni ukinjena, tako da druge variante kot prevoz s kamioni praktično niti ni bilo. Pa ta Čapljina v bistvu niti ni blizu, če se prav spomnim kakih 100 kilometrov, ampak trockanja s kamioni smo bili itak vajeni. Smo se pa namesto po glavni cesti, ki tudi ni bila ravno najboljša vozili po nekih čudnih stranskih makadamskih poteh in verjamem, da smo se razen tistih v prvem kamionu ostali nažrli prahu za vse življenje.

Nas pešadince so sicer imeli za prašinare, ampak v tistem bileškem kršu se je »prašina« vglavnem nabirala le na vojaških omaricah, pa še to smo morali sproti odstranjevati. Še ko sem se z vlakom pripeljal v Beograd sem s sebe stresal prah in spomnim se, da me je celo vojni policaj ki me je ustavil na peronu vprašal, če smo bili na kaki vojni vežbi in kje.

Iz vsakega kamiona je bilo slišati pesem, padale so šale, tudi tiste kosmate vojaške in čeprav vajeni, da smo kamionske prevoze običajno izkoristili za kinkanje tokrat nikomur ni prišlo niti na misel da bi zakinkal. Nekaterim med nami je pred odhodom celo uspelo nabaviti neke topovske udare, tiste, ki so nam jih na vežbah metali pod noge in se potem drli topovski zdesna. Vsake toliko časa je bilo torej slišati BUUUUM in komando topovski zdesna, kar je seveda razjezilo oficirje, ki so nas spremljali. Ustavitev kolone, dolga pridiga o redu in disciplini ter zahteva, da jim oddamo tiste udare, ki so nam še ostali, ampak đabac. Vožnja, buuuuum, komanda in ustavitev kolone vse dokler resnično ni zmanjkalo municije

Spomnim se, da smo se peljali skozi manjše mestece Stolac. Po tistem kar sem lahko videl iz kamiona je name napravilo zelo dober vtis in rekel sem si, da ga moram enkrat v prihodnosti obvezno obiskati. Na žalost tega še vedno nisem storil, ampak saj smo še mladi in imamo še čas.

Po nekaj urah vožnje smo se vsi prašni le prikobacali do Čapljin. Bil je to pravi desant vojske na železniško postajo, ampak domačini so bili tega očitno vajeni. Zadnje slovo od tistih, ki niso šli proti Beogradu.

Društvo Bilečanci Slovenija
Zlato polje 1, 4000 Kranj
info@bilecaslo.si
www.bilecaslo.si
+386 41 423 187
+386 40 557 817

»Sredi pušk in bajonetov,
sredi mrkih straž,
se pomika naša četa,
v hercegovski kras.
Čuje se odmev korakov,
po kamenju hercegovskem,
he ja ho, he ja ho.«

(Bilečanka, Milan Apih, 1940)

Bil je čas dopustov, ni bilo Covida, takrat se je še na veliko potovalo tako da je bil vlak tudi brez nas nabito poln. Pa kljub temu, pričela se je prava invazija, vlak smo uspeli osvojiti brez enega samega izstreljenega naboja.

Potniki so nas začudeno opazovali, tujci, ki jih ni bilo malo pa verjetno tudi s kančkom strahu. Saj v bistvu res ne more biti prijetno, ko se pelješ po neznani deželi »divjega Balkana« in te naskoči cel kup vojakov. Bog ve kaj so si mislili in kako so to razlagali znancem po vrnitvi domov.

Kljub nabitosti vlaka smo se nekako namestili ampak šlo je zares zelo na tesno. Namesto da bi se vlak od postaje do postaje praznil se je le še dodatno polnil tako da je bila vožnja, ki je trajala vso noč zares več kot neudobna. Že tretjo noč sem bolj malo ali skorajda nič spal, zaradi vseh dogajanj minulih dni tudi psihično zjeban ampak kaj sem hotel, treba je bilo potrpeti.

Na beograjski železniški postaji še zadnje slovo, padli sta dve gajbi Nikšičkog piva, manjša skupinica pa nas je na avtobusni postaji poiskala avtobus proti Pančevu. Tistih dvajset kilometrov kolikor je od Beograda do Pančeva je šlo hitro kot bi mignil in tako se je pričelo novo obdobje moje vojaščine. Kdo ve kakšno bo?

A bom o tem pisal v nadaljevanju svojih spominov.

ČIRO EXPRESS

Iz Bileče nas je šlo v Pančevo kar precej, med njimi tudi nekaj Slovencev. Klečijo: Alojz Završnik, Bojan Klančar, Igor Pogačnik, stojijo: Ivo Gajič, Nevio Tripar, Jože Oven, Janko Slivnik, Mitja Broš (vojna policija) ter Iztok Uršič (ni ga na sliki – izviđači) ,